

[Socialministeren.]

været fremstillet, som om jeg har måttet foretage et tilbageskridt over for udvalget; men det er ikke tilfældet. Socialministeriet har for adskillige år siden, før min minister-tid, i en konkret foreliggende sag udtalt, at kapitalværdien af en løbende forsikring, der var tegnet i en fremskreden alder, skulle tages i betragtning. Denne afgørelse har af administrationen været taget som udtryk for, at det pågældende princip i almindelighed skal bringes i anvendelse. Jeg har ikke selv tidligere beskæftiget mig med spørgsmålet af den enkle grund, at det aldrig har været mig forelagt. Da jeg blev stillet over for det, reagerede jeg på nøjagtig samme måde som udvalget. Jeg er enig med udvalget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag nr. 1 angående lovforslagets titel
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslagene nr. 2 og 3, § 1, således ændret, ændringsforslagene nr. 4 og 5, § 2, således ændret, ændringsforslagene nr. 6 og 7, § 3, således ændret, ændringsforslag nr. 8, § 4, således ændret, ændringsforslag nr. 9 og § 5, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 10
forkastedes med 87 stemmer mod 57; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 11 betragtedes som *bortfaldet* efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 10.

§§ 6 og 7
vedtoges uden afstemning.

§§ 8-10, ændringsforslagene nr. 12 og 13, § 11, således ændret, §§ 12-15, ændringsforslag nr. 14, § 16, således ændret, § 17, ændringsforslagene nr. 15 og 16, § 18, således ændret, ændringsforslag nr. 17, § 19, således ændret, ændringsforslag nr. 18, § 20, således ændret, ændringsforslag nr. 19, § 21, således ændret, §§ 22 og 23, ændrings-

forslag nr. 20, § 24, således ændret, ændringsforslag nr. 21, § 25, således ændret, § 26, ændringsforslag nr. 22, § 27, således ændret, ændringsforslag nr. 23, § 28, således ændret, ændringsforslag nr. 24, § 29, således ændret, og §§ 30-32

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 25 betragtes som *bortfaldet* efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 10.

Ændringsforslag nr. 26, § 33, således ændret, §§ 34-36, ændringsforslag nr. 27, § 37, således ændret, ændringsforslag nr. 28, § 38, således ændret, og § 39
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændringer af lov om ungdomsundervisning m. v. [af undervisningsministeren].

(Første behandling findes i tidenden sp. 1784, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1165).

Der var stillet 38 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages den sidste sag på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om ændring i lov om ungdomsundervisning m. v. [af Justesen m. fl.].

(Første behandling findes i tidenden sp. 1784, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1165).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Poul Hansen (Grenå): Jeg skal på mit partis vegne fremsætte nogle bemærkninger om de mere væsentlige ændringsforslag, som er resultat af udvalgsarbejdet.

Der har både fra den højtærede undervisningsministers, fra embedsmændenes og fra udvalgets side været lagt overordentlig megen omhu i behandlingen af lovforslaget vedrørende ungdomsundervisningen. Med den gamle almene linje bevaret i ungdomsskolen og med muligheden for en indtil 3-årig erhvervspræget ungdomsskole à 144 undervisningstimer om året er lovforslaget formentlig nu så godt, som det vel kan blive under de givne betingelser.

Med den kommende erhvervsudvikling for øje må målet være at skabe en ungdomsskole, der omfatter et betragteligt flertal af de unge ufaglærte, som ikke hidtil har fået nogen form for systematisk erhvervspræget uddannelse. Når der er tale om en frivillig skole, kan den nødvendige tilgang af elever imidlertid ikke uden videre skabes af selv den bedste lov; tilgangen må vokse frem af et behov, som erkendes af både arbejdsgivere, forældre og de unge selv. Sagen er her langt vanskeligere, end hvor det drejer sig om lærlinge inden for håndværk, industri og handel, hvor uddannelsen på tekniske skoler og handelsskoler løber parallelt med og i intim sammenhæng med den praktiske uddannelse gennem 3-4-5 læreår, ofte hos samme arbejdsgiver. For de ufaglærte unge skifter arbejdsforholdet derimod ofte år for år eller måske endda med blot måneders eller ugers mellemrum. Det kan derfor nok blive vanskeligt både at få udviklet det initiativ, der skal føre de unge ind på skolen, og den faste plan over den enkeltes uddannelse, som skal fastholde eleverne i skolen. Overordentlig meget kommer til at afhænge af arbejdsgivernes forståelse af sagens betydning.

Det kan måske få betydning i denne forbindelse, at udvalget er enedes om at pålægge de lokale ungdomsnævne at sætte sig i forbindelse med arbejdsmarkedets parter på stedet, eventuelt med samarbejdsud-

valgene på de store industrielle virksomheder, for at udvirke den fornødne tilslutning til skolerne. Det skulle formentlig også betyde en styrkelse af ungdomsskolens etablering i større omfang end hidtil og for den videre udvikling, at nævnet nedsætter et særligt udvalg på 5 medlemmer, og at det bliver i dette særlige udvalg og ikke i nævnet, at repræsentanterne for henholdsvis Dansk Arbejdsgiverforening og Dansk Arbejdsmands og Specialarbejder Forbund får sæde. Det er ikke mindst fra dette udvalgs side, at et særligt initiativ må kunne komme.

Der har i mit parti været nogen betænkelighed ved at gå med til, at ungdomsskolen for unge, der er beskæftiget ved landbruget, henlægges til vinterhalvåret. I praksis må dette medføre, at skolerne enten etableres med f. eks. kombineret dag- og aftenundervisning eller i et samlet tidsrum af omkring 5 ugers varighed. Skønt dette betyder et brud på helheden i ungdomsskolens plan og en forskelsbehandling, som vi synes mindre godt om, har vi dog bøjet os for det af landbruget stærkt fremhævede synspunkt, at man ikke ville kunne få den fornødne tilslutning til en frivillig skole med en halv ugentlig fridag i landbrugets travleste måneder.

Der er med denne udbygning af bestemmelserne om ungdomsskolen gjort et forsøg på at lægge grunden til en skole af virkelig format. Skulle det i løbet af nogen tid vise sig ikke at lykkes, således at alt for mange unge lades i stikken, og således at den erhvervsprægede uddannelse af de mange, som der er virkelig brug for, udebliver, vil vi efter mit partis vurdering have nået sidste frist for gennemførelsen af obligatoriske 8. og 9. klasser i folkeskolen.

Må jeg for øvrigt vedrørende tilskud til ungdomsskoleelevers befordring spørge den højtærede undervisningsminister, om han har i sinde at anvende tilsvarende regler som arbejdsministeriet i lov om erhvervs-mæssig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere. Det forekommer mig under alle omstændigheder, at ensartede regler vil være på sin plads her.

Efter den højtærede undervisningsministers forslag skulle de lokale ungdomsnævne sammensættes med særligt henblik på foranstaltninger for unge under 18 år, således

[Poul Hansen (Grenå).]

at nævnet skulle udvides med et antal medlemmer yderligere, når aftenskolens forhold skulle drøftes. Der var ingen i udvalget, der havde noget imod, at der sættes en tyk streg under ungdomsskolen som den nye og betydningsfulde opgave, nævnet må ofre ganske særlig omhu og arbejde med. Man var imidlertid bange for, at aftenskolens sager skulle blive anbragt for meget i periferien. Udvalget drøftede derfor den mulighed, at man nøjedes med et nævn, som skulle behandle alle foranstaltninger under denne lov. For udvalget stod det imidlertid klart, at igangsættelsen af de nye ungdomsskoleformer ville kræve en ganske særlig indsats, ligesom det også anses for påkrævet at bane vej for et fornuftigt samarbejde, hvor der findes flere aftenskoler i en kommune. Udvalget enedes derfor om — med den højtærede undervisningsministers tilslutning — foruden det før omtalte ungdomsskoleudvalg også at nedsætte et rådgivende aftenskoleudvalg. Det ud nævnes af kommunalbestyrelsen og skal sørge for, at bestemmelsen i § 9, stk. 5, om, at der samarbejdes på den mest hensigtsmæssige måde, virkelig føres ud i livet. Aftenskoleudvalget sammensættes således, at hver enkelt aftenskole, altså også den kommunale, repræsenteres. Folketingsudvalget går med andre ord ud fra, at den således etablerede kontakt mellem de forskellige aftenskoler i en kommune og deres ledelser vil fremme det samarbejde, der trænges så hårdt til.

For Københavns vedkommende enedes man efter ønske fra Københavns kommune om at blive stående ved den gamle lovs bestemmelse, men således, at det før omtalte ungdomsskoleudvalg nedsættes som i andre kommuner.

Medens det kommunale ungdomsnævn således får 2 underudvalg, får amtsungdomsnævnet i alt 4, der er rådgivende for amtsnævnet inden for hver sit område, nemlig et aftenskoleudvalg, et ungdomsskoleudvalg, et fritidsudvalg og et udvalg vedrørende den

landbrugsfaglige undervisning. Vi har fra mit partis side også været lidt tøvende over for de mange underudvalg. Da udvalgene imidlertid bliver ret små og kommer til at bestå af særlig sagkyndige, håber vi, at de vil betyde en mere effektiv indsats.

Bestemmelsen i loven om, at der kan ydes et tillæg på indtil 50 pct. af minimumslønnen, når særlige forhold gør sig gældende, har været udnyttet yderst forskelligt ud over landet. Nogle steder brugte man bestemmelsen meget stærkt, navnlig til anciennitetsordninger, hvilket jo egentlig slet ikke havde været meningen med bestemmelsen, andre steder holdt man sig derimod strengt til minimumssatsen. Udvalget drøftede at gennemføre en besparelse på dette område ved at reducere tillægget fra 50 til 25 pct. Dette kunne være rimeligt i betragtning af den slagside, der efterhånden er opstået i anvendelsen af de såkaldte 50 pct. Hele udvalget enedes imidlertid om at slutte sig til et ændringsforslag, stillet af den højtærede minister, om, at reglerne for bestemmelsens udnyttelse skærpes, således at der ikke fra statens side ydes tilskud til de særlige anciennitetsordninger, der har været årsagen til den alt for uensartede brug af bestemmelsen. Den påtænkte besparelse skulle derved blive noget større.

Mindretallet har stillet ændringsforslag om, at bestemmelsen om normering af faste stillinger under den kommunale aftenskole bortfalder. Det har vi ikke ment uden videre at kunne gå med til, men er glade for ministerens tilsagn om tilbageholdenhed på dette punkt.

Mit parti har ikke kunnet gå med til mindretallets ændringsforslag om indførelse af en egentlig elevbetaling i aftenskolen, men ønsker at fastholde det gamle princip om, at undervisningen er gratis. Vi kan derimod give fuld tilslutning til en ny bestemmelse om et mindesteindtegningsgebyr på 5 kr., som går til dækning af skolerens administrationsomkostninger, og vi går med glæde med til ministerens forslag om

[Poul Hansen (Grenå).]

nedsættelse af et særligt udvalg, der skal overveje både betalingsspørgsmålet, normeringen af faste stillinger og spørgsmålet om undervisningens kvalitet.

Kommunerne har ikke hidtil med refusion fra staten kunnet yde en økonomisk hjælp til efterskolernes elever, medmindre de også opfyldte betingelserne for at opnå statsunderstøttelse. Dette foreslås nu ændret således, at kommunerne kan yde en hjælp til den del af udgifterne, der omfatter selve undervisningen. Vi giver gerne vor tilslutning hertil.

De ændringer, der i ændringsforslag nr. 29 foreslås vedrørende brevskoler, tilsigter dels en smidigere ordning vedrørende stats-tilskuddet pr. rettet undervisningsbrev, dels at give brevskoler, der ikke modtager statstilskud, mulighed for at underkaste sig undervisningsministeriets tilsyn. Forhåbentlig vil gennemførelsen af dette forslag medføre en sanering af korrespondanceundervisningen her i landet.

Det samlede udvalg har været enigt om at tiltræde, at staten yder kommunerne refusion med 50 pct. af udgifterne til belysning, opvarmning og rengøring, når lokaler stilles til rådighed for børne- og ungdomsorganisationer. Mindretallet har derimod ikke kunnet tiltræde, at der ydes kommunerne statsrefusion med 50 pct. til de samme organisationers egne eller lejede lokaler, selv om det er en betingelse, at ungdomsnævnet anbefaler.

Mit parti ønsker at støtte denne refusionsbestemmelse. Det skyldes den bestemte opfattelse, at de forskellige ungdomsorganisationer yder en overordentlig værdifuld indsats i en fri demokratisk udvikling, og når det gælder om at samle ungdommen, spiller gode og velegnede lokaler en afgørende rolle i vore dage. Vi finder det derfor både rimeligt og forsvarligt, at samfundet giver en opmuntrende økonomisk støtte, når foreningerne ved selv at bringe økonomiske ofre skaffer sig virkelig formålstjenlige lokaler, som kommunerne sjældent vil kunne stille til rådighed.

Man har frygtet, at lokalerne kan blive brugt til propaganda for en eller anden sag. Jeg må sige dertil, at for det første er vore dages ungdom ikke særlig mod-

tagelig for propaganda, som jo også frit kan blive modsagt og diskuteret, og for det andet er ligegyldighed hos ungdommen over for fælles samfundsmæssige, almenmenneskelige og politiske spørgsmål en langt mere overhængende fare, end propaganda er det i vore dage. En grundig politisk vækkelse hos ungdommen er jo noget meget væsentligt og værdifuldt og en betingelse for, at vort demokratiske samfund kan fungere videre.

Den overordentlig store betydning, man må tillægge ungdomsskolen, gør, at mit parti gerne tiltræder ministerens ændringsforslag om yderligere at forhøje bevillingen til uddannelse af lærere. Her må efter vor mening ikke forsømmes noget.

På samme måde finder vi det rimeligt, at midlerne til ansættelse af ungdomsvejledere eller oplysningskonsulenter yderligere sættes op, således at oplysningsorganisationerne, der i stort omfang driver aftenskoler og anden virksomhed under denne lov, får mulighed for at ansætte nødvendig fast medhjælp. Selv om det må siges, at der ydes en virkelig god støtte til ungdoms- og voksenundervisningen, må det ikke glemmes, at de private organisationer selv må skaffe betydelige midler for at kunne udføre deres arbejde. Dette forhold, at de i forvejen skal skaffe så mange penge, vil nok lægge en vis dæmper på udnyttelsen af denne bevilling til ungdomsvejledere, idet tilskuddet kun kan udgøre 50 pct. af lønnen, medens kommunerne kan opnå 85 pct. til samme formål. Man må sikkert i det lange løb stille efter at stille ungdomsvejledere som f. eks. højskolelærere.

Mit hovedindtryk af de langvarige forhandlinger i udvalget er, at der har hersket en positiv indstilling til oplysningsarbejdet og god vilje til at komme hinanden i møde. Det vil jeg gerne for mit vedkommende sige tak for. Der er stadig divergerende opfattelser på en række områder, men jeg håber dog, at alle parter til slut vil kunne samles om lovforslagets endelige vedtagelse.

Jeg skal i øvrigt anbefale det høje folketing at stemme for de ændringsforslag, der er enighed om mellem ministeren og hele udvalget, samt for de af flertallet stillede ændringsforslag nr. 23 og 34. Derimod

[Poul Hansen (Grenå).]

må jeg bede tinget om at stemme imod mindretallets ændringsforslag nr. 4, 15, 19, 20, 24, 28 og 31.

Justesen: Det ungdomsskolelovforslag, vi her har til behandling, har gennem et omfattende udvalgsarbejde gennemgået forskellige ændringer. Der er ikke opnået enighed på alle områder, og vi har derfor stillet forskellige ændringsforslag.

Som noget meget centralt i denne lovgivning vil jeg fremhæve det forsøg, der her gøres på at skabe mere glidende overgange fra skole til erhvervsliv. Det tilstræbes, at forbindelsen med skolen ikke afbrydes med konfirmationen, men at der i denne for mange unge så vanskelige periode skal tilbydes dem undervisning af forskellig art. Lovforslaget tilsigter både en dygtiggørelse af eleven og en positiv udnyttelse af fritiden.

De tre skoleformer, der indføres med den nye ordning, kan blive udmærkede supplementter til på den ene side folkeskolens 8. og 9. klasser og på den anden side de bestående ungdoms- og efterskoler. Vi lægger megen vægt på, at disse nye skoleformer er at betragte som supplerende skoleformer. De skal ikke erstatte noget af det bestående, og vi vil stærkt advare imod, at man af den tilslutning, som disse nye skoleformer vil opnå, udleder noget som helst med hensyn til behovet for undervisning i de aldersklasser, der her er tale om. Det ærede medlem hr. Poul Hansen (Grenå) var inde på det, det var vist i forbindelse med talen om et obligatorisk 8. skoleår. Jeg er af den opfattelse, at ved en vurdering af vor ungdomsundervisning som helhed bør man også se på, hvor mange der søger 8. og 9. klasserne, og ikke mindst, hvor mange der søger vore efterskoler. Denne sidste skoleform tillægger jeg meget stor betydning, og jeg anerkender den forbedrede placering, den har opnået, selv om jeg gerne havde set, at kommunernes pligt til at betale for eleverne blev udvidet fra 1 til 2 år efter udgangen af folkeskolen efter konfirmationen. I praksis foregår det mange gange på den måde, at de, der forlader skolen, kommer ud i erhvervslivet, inden de besøger en efterskole.

Hvad angår visse af enkelthederne i lovforslaget finder jeg anledning til at beklage den kategoriske bestemmelse i § 1, der drejer sig om retten til en halv ugentlig fridag uanset tidligere indgåede aftaler. Et sådant påbud, og jeg opfatter det som et påbud, harmonerer efter min mening dårligt med lovforslaget, der i øvrigt byder på tilbud. Under udvalgsarbejdet er det oprindelige forslag ændret, således at den halve ugentlige fridag nu kun skal gælde for vinterhalvåret for unge, der er beskæftiget ved landbruget.

Vi ønskede meget stærkt, at bestemmelserne i den nugældende lov om påtaleret ved lejemåls indgåelse var blevet bibeholdt i lovforslaget. Vi er af den opfattelse, at en sådan påtaleret skaber klarere forhold parterne imellem. Det lod sig imidlertid ikke gøre at trænge igennem med vor opfattelse, hvilket vi meget må beklage.

Venstre og de konservative har tidligere stillet forslag om en form for elevbetaling for deltagere i aftenskolerne, der er over 18 år gamle. Vi har ikke i udvalget kunne vinde tilslutning til dette synspunkt. Vi har opnået, at den højtærede undervisningsminister har tilkendegivet, at han agter at nedsætte et udvalg, der bl. a. skal se på betalingsspørgsmålet, og vi har opnået et tilbud om et obligatorisk indskrivningsgebyr. Det siger sig selv, at for os er noget sådant ikke tilfredsstillende. Vi er fremdeles af den opfattelse, at en betaling af den størrelsesorden, som vi har foreslået, ikke vil afholde nogen fra at deltage i aftenskolearbejdet; det skulle da være dem, der nu uden risiko af nogen art melder sig til flere forskellige kurser.

Da vort forslag om betalingen var til første behandling her i tinget, blev der fra retsforbundets side givet udtryk for, at man fandt det fornuftigt og rigtigt, og man sagde endogså, at det var retsforbundets tanker, vi søgte at leve højt på. Mon ikke man har lov til at sige, at retsforbundet er kommet på andre tanker? Jeg er spændt på, hvilken forklaring det ærede medlem fra retsforbundet her har at givet tinget. Sidste gang argumenterede man fra retsforbundets side imod gratis undervisning; i betænkningen går man ind for det modsatte synspunkt. Det kræver dog vist en forklaring over for det høje ting.

[Justesen.]

I forbindelse med spørgsmålet om lokaler har regeringspartierne foreslået en væsentlig udvidelse gående ud på, at der nu efter det kommunale ungdomsnævns anbefaling skal ydes tilskud til foreningernes lokaleudgifter. Dette er en form for tilskud til foreninger, som vi ikke vil medvirke til. Vi har intet imod at være med til at give kommunerne frihed til at placere foreningernes arbejde, i hvilket af kommunens lokaler det er mest formålstjenligt. Men vi mener ganske afgjort, at kommunerne må være frit stillet. Det er jo ikke sikkert, at man i en kommune på én gang ønsker at flytte alt ungdomsarbejdet fra forsamlingshuset til en nyopført centralskole.

Det ærede medlem hr. Poul Hansen (Grønå) brugte som argument for denne udvidelse af loven, at det var nødvendigt at skaffe gode og egnede lokaler. Det er da min opfattelse, at de lokaler, der bliver stillet til rådighed i skoler og andre steder, er mindst lige så gode som mange af de lokaler, de enkelte foreninger selv har; derfor finder jeg ikke, at det er et argument, der tæller spor med i denne bedømmelse. Det står for mig sådan, at det, der her er foreslået, er en form for tilskud til bl. a. de politiske foreninger, og det ønsker vi ikke at være med til. Der står i paragraffen, at dette lokale tilskud ydes, når ungdomsnævnet anbefaler det. Jeg vil gerne spørge, om dette skal opfattes på en sådan måde, at det kommunale ungdomsnævn bemyndiges til både at godkende de foreslåede lokaler kvalitetsmæssigt og at fastsætte lejen af disse lokaler. I så fald er der jo tale om en helt ny funktion, som de kommunale ungdomsnævn her skal udøve.

Om disse kommunale ungdomsnævn vil jeg i øvrigt gerne sige, at vi har under udvalgsarbejdet fået gennemført en væsentlig forenkling i forhold til det oprindelige lovforslag. Der er tale om en nedskæring både af nævnenes antal og af deres omfang. Vi ville gerne være gået endnu længere, men det lod sig ikke gøre.

Hvad angår ungdomsklubberne, skal jeg ikke sige mange ord. Jeg vil gerne anerkende deres betydning for bl. a. den kategori af unge, som det frie ungdomsarbejde ikke når ud til. Men jeg vil på den anden side advare imod, at vi favoriserer de nye

former på bekostning af noget andet; det gælder også, når talen f. eks. er om gymnastik. Jeg kan ikke forstå, at man fra regeringsblokkens side kan have noget imod at lade dette fag gå ud af loven; jeg synes slet ikke, gymnastik hører hjemme under aftenskoleloven.

Som noget nyt findes i lovforslaget bestemmelsen om tilskud til befording efter nærmere af undervisningsministeren fastsatte regler. Jeg ved ikke, hvor stor betydning man tillægger denne betaling, der jo i mange tilfælde vil andrage ca. 5 øre pr. km. Jeg tillægger i hvert fald denne form for tilskud meget ringe betydning, og jeg ønsker bestemmelsen slettet; det gør jeg også, når vi ser på det i relation til vort hidtidige ungdomsarbejde; dér finder jeg ingen som helst begrundelse for at indføre noget sådant.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at jeg går ind for de nye undervisningsprincipper, der findes i lovforslaget. Jeg ser i dem værdifulde supplerende tilbud af forskellig karakter. Der findes et behov for viden og dygtiggørelse, og vi anerkender den store indsats, der gøres såvel fra private kredse, fra oplysningsforbund, som fra de kommuner, der foranstalter kommunale kursus, og vi er tilfreds med, at disses ligestilling oprettholdes i lovforslaget. Vi har imidlertid ikke mødt særlig lydhørhed over for vore specielle synspunkter; derfor har vi stillet forskellige ændringsforslag, som vi indstiller til vedtagelse. Såfremt disse ændringsforslag forkastes, forbeholder venstre sig sin endelige stilling ved lovforslagets tredje behandling.

Ninn-Hansen: Der er allerede foretaget en så indgående gennemgang af betænkningen og lovforslaget, at jeg vist kan nøjes med at holde mig til de spørgsmål vedrørende lovforslaget, som jeg mener navnlig har betydning, og til de af vore ændringsforslag, der viser principielle afvigelser i vor opfattelse på i hvert fald et enkelt område.

Det er af de to tidligere talere blevet fremhævet, hvilken værdi man kan tillægge denne lovgivning, og jeg kan tilslutte mig disse betragtninger. Jeg vil også gerne takke, fordi ministeren og udvalget har fulgt den opfordring, jeg fremkom med ved første

[Ninn-Hansen.]

behandling, om at denne lov skal kunne bringes til anvendelse også i Grønland. På et område som dette, der vedrører højskole-tankens gennemførelse, tror jeg, det er rimeligt og rigtigt, at der gives adgang til, at også den grønlandske befolkning kan gøre brug af denne lovgivning.

I spørgsmålet om ungdomsskolen tror jeg det har en ikke ringe værdi, at der er opnået enighed i udvalget om denne skoleform. Det er en skoleform, der efter undervisningsministerens forslag delvis er ny, og der gives herigennem et tilbud til de unge, som ikke har fået den udvidede undervisning i skolens 8. og 9. klasser, som vi må stile imod at børnene får i selve skolen.

Det tilbud, der hermed er givet, vil efter min opfattelse kun kunne blive modtaget på den rette måde, hvis der er den rigtige baggrund til stede for gennemførelsen af denne nye skoleform og man ikke skaber unødvendige problemer for dens gennemførelse i praksis.

Jeg vil gerne fremhæve den værdifulde bistand, som såvel det ærede medlem hr. Poul Hansen (Grenå) som det ærede medlem hr. Justesen har ydet, for at vi kunne nå til enighed om ungdomsskoleloven. Jeg betragter det som væsentligt, at man har taget det hensyn, der måtte tages til landbruget, men selvfølgelig kan der også andre steder være problemer med hensyn til den fritid, de unge må have for at kunne søge denne udvidede ungdomsskole. Jeg er imidlertid overbevist om, at erhvervslivets folk, der jo hele tiden har været de første til at fremhæve betydningen af, at de unge, der var ansat hos dem, fik lejlighed til en yderligere dygtiggørelse, vil medvirke til, at disse problemer klares, således at også den erhvervsbetonede undervisning, der nu bliver tale om i ungdomsskolen, kan få betydning i praksis ved, at mange unge kan modtage det tilbud, der ligger i loven.

Aftenskolen har i modsætning til ungdomsskolen fået en tilslutning, som kun kan fremhæve værdien af denne skoleform. Jeg har tidligere fremhævet og vil også gerne gøre det her, at efter min og mit partis opfattelse er det de private oplysningsforbunds initiativrige virksomhed, der har gjort aftenskolen til den levende skoleform,

vi kender i dag, og som stadig har forstået at udbygge aftenskoleundervisningen.

Det er glædeligt, at der fra alle sider i udvalget har været enighed om at give de private oplysningsforbund en placering, der ligestiller dem med de kommunale. På et enkelt område har mindretallet villet understrege dette gennem et ændringsforslag, nemlig nr. 20 til den foreslåede ændring af lovens § 20, stk. 6, der angår normerede stillinger i de kommunale skoler, en ordning, som vi mener kan føre til en forskelsbehandling, som vi ikke ønsker. Mindretallet havde overvejet at stille et ændringsforslag til § 9, der yderligere skulle understrege de private skolers placering som initiativtagere. Når vi ikke har stillet det, skyldes det den enighed med hensyn til at give plads for initiativet fra de private oplysningsforbund, som jeg har omtalt, og det skyldes også, at vi forventer, at loven vil blive administreret på en sådan måde, at der bliver givet al mulig plads for de initiativer, vi ikke kan undvære fra de private oplysningsforbund.

Det ærede medlem hr. Justesen har gjort nogle bemærkninger om oppositionens ændringsforslag, som jeg er enig i, og som jeg kun kan supplere ved at understrege, at vi har stillet disse ændringsforslag, fordi vi åbenbart har en principielt forskellig opfattelse af, hvad der skal være gratis, og hvad der skal betales noget for. Vi havde, som det ærede medlem hr. Justesen rigtigt fremhævede, forventet at få tilslutning i hvert fald fra det ærede medlem hr. Gøting efter hans tale ved første behandling, men er altså blevet skuffet.

Hvad er nu grunden til, at oppositionen ønsker en ændring i de bestående forhold, hvorefter undervisningen, som regeringspartierne understreger det, skal være gratis i aftenskolen? Vi ønsker, af forskellige grunde, at der skal ydes en betaling af dem over 18 år, der søger aftenskolen. Vi kan bl. a. fremhæve den besparelse for staten, der ligger i forslaget, en besparelse, der er gjort op til mere end 4 mill. kr. Vi synes ikke, det er rimeligt, at man skal give goder, altså heller ikke dette gode, gratis. Man kommer jo heller ikke uden om, at aftenskolerne ikke udelukkende sigter på undervisning, men også for en stor del har karakteren af

[Ninn-Hansen.]

fritidsbeskæftigelse, og jeg har i og for sig ingen indvendinger imod, at det er således. Vi har jo tidligere i det høje ting drøftet, hvorvidt der skulle ryddes noget væk, og er vel også nået dertil i forbindelse med håndgerningsundervisningen, således at den i højere grad nu har fået karakteren af undervisning. Men kan det være anderledes, end at aftenskolerne må blive en blanding af undervisning i egentlig forstand og fritidsbeskæftigelse? Hvis en person søger aftenskolen for at få 20 timers undervisning i italiensk, fordi han skal en tur til Italien næste sommer og gerne vil kunne lidt italiensk, så han derigennem vil få mere udbytte af besøget, er det vel ikke undervisning i den forstand, for der er vist meget få, der kan lære italiensk på 20 timer. Men for ham kan udbyttet alligevel være stort. Det er måske for ham meget værdifuldt at kunne nogle få brokker. Men er det helt naturligt, at det skal være andre, der betaler den undervisning — kan man vel kalde det — er det ikke lige så naturligt, at han selv yder noget til det?

Er det ikke også meget svært at skelne imellem, hvad man skal støtte, fordi det er kulturelt værdifuldt, og hvad man skal lade folk selv betale for? Jeg er klar over, at vi skal støtte de kulturelle områder, og det gør vi vel også, men når vi kommer ind på områder, hvor folk samtidig får udfyldt deres fritid og formålet ikke alene er, at de kan dygtiggøre sig, kan man så ikke have lov til at sige — det synes vi da i hvert tilfælde — at hvis man ikke skal støtte al fritidsbeskæftigelse, er det naturligt, at der på dette område ydes en betaling? Det kan dog ikke være meningen, at man skal gøre alt gratis, det gør man jo heller ikke.

Vi kan vel heller ikke hævde, at det, der sker i aftenskolerne, er noget, der fremkalder en kulturel udvikling, en aktivitet hos dem, der søger den, medens det, der sker andre steder, ikke fremkalder en sådan aktivitet. Der er for mig ingen tvivl om — selv om der kan rettes kritik mod radio og fjernsyn — at det, folk ser i fjernsyn, i højere grad kan fremkalde en diskussion, en aktivitet hos dem, end det, at de besøger en aftenskole, kan. Tænk blot på den diskussion, der er sat i gang, fordi nogle studenter opfører en retssag, hvordan

problemet fremkalder aktivitet på dette og andre områder. Det kriterium kan man altså heller ikke bruge for, hvad der skal være gratis, og hvad der skal betales for. I øvrigt er det ikke os, som har bevisbyrden. Vi synes ikke, vi vil gøre os til dommere over, hvad der skal have det blå stempel, der ligger i, at staten skal støtte det fuldt ud, og hvad man skal lade folk selv betale for. Vi har heller ikke ønsket, at man med en sådan gratis undervisning oparbejder en urimelig konkurrence over for det frie foreningsarbejde, der har været i gang igennem mange år og har sin store værdi.

Jeg henviser i denne forbindelse til vort ændringsforslag nr. 4 angående gymnastikundervisning som fag i aftenskolen. Det ærede medlem hr. Justesen gjorde nogle bemærkninger derom, og jeg kan også henvide til de indberetninger, der er kommet fra idrætsforeningerne. Det er blevet meddelt os i udvalget, at såfremt idrætsforeningerne ville udnytte den gratis undervisning og støtten til klubberne fuldt ud, ville det for staten betyde en årlig merudgift på 20-25 mill. kr. Idrætsforeningerne har ikke gjort det, fordi de lægger vægt på deres medlemskontingenter, lægger vægt på at stå frit i forhold til staten, men er det så ikke naturligt, også af konkurrencemæssige grunde, at gennemføre en ordning, der sikrer ligelig konkurrence?

Ligesom det ærede medlem hr. Justesen må jeg advare imod regeringspartiernes forslag om at gennemføre statstilskud til andre foreningers lokaler, hvorved man tvinger den bevilgende myndighed, kommunalbestyrelsen, til at betale, når ungdomsnævnet foreslår det.

Vi har altså en anden principiel opfattelse af disse spørgsmål vedrørende betalingen end den højtærede undervisningsminister og regeringspartierne. Den højtærede undervisningsminister vil nu nedlægge et udvalg til bl. a. at behandle disse spørgsmål, og vi kan jo håbe på, at vi så senere kan komme hinanden nærmere. Der er en principiel forskel, men selvfølgelig skal man heller ikke overdrive denne forskel, hvad angår hele denne lovgivning. Jeg vil gerne fremhæve, at vi er enige om det værdifulde i såvel ungdomsskole- som aftenskolelovgivningen, og navnlig anerkender vi fra alle sider den betydningsfulde

[Ninn-Hansen.]

virksomhed, der foregår såvel i ungdomsskolen som i aftenskolen, og ønsker denne virksomhed fortsat og udbygget.

Helge Larsen: Det ærede medlem hr. Poul Hansen (Grenå) gjorde nogle bemærkninger om det fortræffelige samarbejde, der på de allerfleste områder har fundet sted i udvalget; jeg vil gerne tilslutte mig dette og sige tak til mine kolleger i udvalget for det samarbejde, vi har haft. En del problemer har vi kunnet løse i fællesskab, og der har været andre problemer, hvorom enighed ikke har kunnet opnås; derom skal jeg sige et par ord senere.

Først vil jeg udtrykke min glæde over, at vi i enighed kan gennemføre den udbygning af ungdomsskolen, som er hovedformålet med denne lovgivning. Der gives nu de unge, der ikke får anden undervisning efter skolegangens ophør, et tilbud om både en almindelig ungdomsskole, en erhvervsbetonet ungdomsskole, der i det væsentlige får samme indhold som 8. og 9. klasse, og en stærkere erhvervspræget 2-3-årig ungdomsskole; tillige sikres der dem ret til en halv ugentlig fridag til deltagelse i sådan undervisning, for unge i landbruget dog kun i vinterhalvåret, men det svarer vel stort set til den nugældende praksis, og det udelukker ikke, at disse unge kan deltage i alle tre former for undervisning, for den erhvervsprægede undervisnings vedkommende dog ved kombination af dag- og aftenskoleundervisning. At vilkårene for efterskolerne samtidig forbedres, er en naturlig sag. Den succes, som denne skoleform har haft i disse år, viser, at den giver de unge værdier, som de selv og deres forældre værdsætter; men skal ungdomsskolen blive det, vi alle håber og ønsker, må der gøres en betydelig indsats af alle interesserede parter, og jeg håber og tror, at den nye sammensætning af ungdomsnævnene vil bidrage hertil. De vil netop gennem deres specielle ungdomsskoleudvalg og den dermed etablerede kontakt med arbejdsmarkedet få mulighed for at intensivere aftenskolearbejdet. Jeg vil tro, at de her vil få stærk støtte fra mange forældre, der erkender værdien af den fortsatte undervisning af de unge. Forældre ved jo særdeles godt, hvor van-

skeligt det er at finde passende beskæftigelse til børnene et par år efter undervisningspligtens ophør.

Jeg må i denne forbindelse anbefale at stemme for flertallets forslag om, at der kan ydes tilskud til befodringsudgifter for unge, der har over en vis afstand til ungdomsskolen. Jeg finder det rimeligt at gennemføre en sådan ordning, når vi har en tilsvarende ordning for de unge, der — det har vi vel lov at sige — er heldigere stillet, fordi de er kommet enten i håndværkerlære eller handelslære eller går på et gymnasium. I alle tilfælde har de mulighed for at få en vis befodringsgodtgørelse.

Ved den ændring af paragraffen om ungdomsnævnet, som er blevet resultatet af udvalgets arbejde, vil jeg i øvrigt gerne fremhæve for det første nedsættelsen af det rådgivende udvalg med repræsentation fra alle de organisationer, der i sidste valgperiode har virket i aftenskoleundervisningen, og med repræsentation fra den kommunale aftenskole — sidstnævnte har ikke tidligere været direkte repræsenteret — for det andet den øgede kommunale repræsentation i ungdomsnævnene derigennem, at begge de af kommunalbestyrelsen valgte medlemmer skal vælges inden for kommunalbestyrelsens egen kreds. Jeg betragter det som værdifuldt med henblik på at få den bedst mulige administration af lovens mange bestemmelser. Dette sidste gælder også om den udvidede adgang til at give ungdomsforeninger støtte til at benytte egne eller lejede lokaler, når ungdomsnævnene anbefaler det.

Om betalingsspørgsmålet har der, som det allerede er fremgået af forhandlingen i dag, ikke kunnet opnås enighed i udvalget. Mit parti vil ikke fravige bestemmelsen om, at undervisningen i aftenskolen skal være gratis. Vi betragter aftenskolen som et så betydningsfuldt led i hele det folkeoplysende arbejde, at den må være et tilbud om fri adgang til kulturelle goder for hele befolkningen. Dette hovedprincip vil vi ikke fravige, men vi har intet imod at stramme betingelserne på visse områder. Vi finder f. eks., at en aftenskoles udflugter og fester er noget, deltagerne selv må betale; derfor har flertallet stillet forslag om, at indskrivningsgebyret, som nu bliver obligatorisk og mindst skal udgøre 5 kr., ikke som hidtil

[Helge Larsen.]

kan anvendes til fester, men udelukkende skal gå til administration, indkaldelse af foredragsholdere o. lign. Jeg må derfor anbefale, at man stemmer imod det af mindretallet stillede ændringsforslag om adgang til opkrævning af 50 øre pr. undervisningstime i aftenskolen.

Udvalget har tiltrådt en ændring i bestemmelsen om refusion i forhold til en løn, der overstiger minimumslønnen med 50 pct. Herefter vil denne bestemmelse blive administreret således, at der gives et tillæg til lønnen, hvor det er nødvendigt for at skaffe en kvalificeret lærer f. eks. til tekniske forberedelsesklasser, hvor aftenskolen må konkurrere med tekniske skoler og teknika om lærerkrafterne. Derimod vil et tillæg, som er rent anciennitetsmæssigt bestemt, ikke kunne opnå statsrefusion.

I øvrigt vil jeg i denne forbindelse udtale min glæde over, at den højtærede undervisningsminister har til hensigt at nedsætte et udvalg, der skal gennemdrøfte alle disse forhold.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale de af udvalget eller dets flertal og de af den højtærede minister stillede ændringsforslag til vedtagelse og anbefale at stemme imod de af mindretallet stillede ændringsforslag.

Derudover må jeg imidlertid gøre et par bemærkninger om det forslag til lov om ændring i lov om ungdomsundervisning m. v., der blev fremsat af venstre og de konservative et par uger før den højtærede undervisningsminister fremsatte sit lovforslag. Jeg har i udvalget flere gange opfordret venstres og de konservatives medlemmer til at trække dette lovforslag tilbage, men det har man ikke villet; jeg finder dog, der er al rimelig grund til at gøre det, og skal nærmere begrunde hvorfor.

Indførelsen af adgang til at opkræve 50 øre pr. time af elever over 18 år i aftenskolen er et af hovedpunkterne i venstres og de konservatives forslag. Herom har mindretallet stillet ændringsforslag nr. 24 til ministerens lovforslag, og det er naturligt ud fra oppositionens synspunkt, men hvorfor opretholder den så sit eget lovforslag, hvad der blot betyder, at der skal stemmes to gange om den samme realitet? Det kan naturligvis

være meget fornøjeligt, men tidsbesparende er det i hvert fald ikke.

Ændringsforslag nr. 15, stillet af mindretallet, svarer ligeledes til en af bestemmelserne i oppositionens forslag. Den er ganske vist gjort klarere end i det oprindelige lovforslag, men i realiteten er indholdet det samme. Her vil vi altså også komme til at stemme to gange om den samme realitet, dog med den forskel, at oppositionen ved den anden afstemning vil komme til at stemme for en udformning, som ud fra dens synspunkt er mindre klar end ændringsforslaget til ministerens lovforslag. Rent logisk burde vel egentlig mindretallet have stillet ændringsforslag til sit eget lovforslag, men det har man ikke gjort.

Så kommer vi til det sidste punkt, som forekommer mig at være helt forvirrende. Ifølge venstres og de konservatives forslag til lov om ændring i lov om ungdomsundervisning skulle adgangen til at give refusion for lærerlønninger over minimumssatsen helt og aldeles bortfalde. Under udvalgsarbejdet er mindretallet imidlertid blevet overbevist om, at den tidligere nævnte skærpede affattelse af paragraffen, som jeg omtalte for et øjeblik siden, var at foretrække bl. a. med henblik på at skaffe kvalificerede lærere til visse undervisningsformer, og mindretallet har derefter sammen med flertallet enstemmigt anbefalet denne ændring. Ikke desto mindre opretholder oppositionen sit lovforslag, og ved at stemme for det i anden omgang kommer oppositionen i den mærkelige situation at stemme direkte imod det, den har stemt for ved afstemningen over ændringsforslagene til ministerens lovforslag. Det forekommer mig at være noget i retning af højdepunktet af forvirring, og jeg mener derfor, jeg med god grund har kunnet opfordre og stadig kan opfordre til, at man trækker lovforslaget tilbage. Sker det imidlertid ikke, må jeg bede det høje ting have tålmodighed til og ulejlighed med at stemme 2 gange om de samme realiteter og ved sidste afstemning forkaste venstres og de konservatives forslag til lov om ændring i lov om ungdomsundervisning m. v.

Gøting: Efter den grundige gennemgang af ændringsforslagene, som den ærede ordfører for socialdemokratiet hr. Poul Han-

[Gøting.]

sen (Grenå) har foretaget, og efter de kommentarer, som allerede er knyttet hertil, kan det vel blive vanskeligt for mig at fremdrage noget, som ikke allerede er endevendt. Rent generelt vil jeg dog sige, at det er min opfattelse, at der på grundlag af den omtrentlige enighed, der er opnået under udvalgsarbejdet, er skabt, eller jeg burde måske snarere sige videreudviklet et godt grundlag for ungdomsundervisningen fremover. Der er skabt et instrument, som virkelig kan bruges, hvis nogen vil bruge det, og man bør bruge det. Vi er placeret blandt de lande, hvor undervisningspligten er kortvarigst, og såfremt vi ønsker at bevare denne stilling, er det af vital betydning, at de frivillige undervisningsformer bruges og opmuntres i videst muligt omfang. Vi har reelt kun mulighed for at klare os i konkurrencen udadtil via kvaliteten, og her er tilvejebragt et middel til at forbedre den undervisningsmæssige standard.

De områder, på hvilke der i udvalget ikke har kunnet opnås fuld enighed, vil jeg i den store sammenhæng tillade mig at betragte som bagateller, der i den yderste ende kun har ringe eller ingen betydning. Venstre og de konservative kører uden at have samling på tropperne endnu frem med den herostratisk berømte 50-øre og hævder, at undervisningen ikke bør være gratis. Regeringspartierne hævder, den skal være formelt gratis, og gør i samme åndedrag et tidligere frivilligt ydet indmeldelsesgebyr obligatorisk og sætter faste rammer for, hvad dette beløb skal anvendes til, nemlig til dækning af udgifter i forbindelse med undervisningen og dens administration i modsætning til den tidligere bestemmelse om det frivillige bidrag, der skulle kunne anvendes til udfugter, afslutningsfester og den slags ting.

Det kan ikke være ukendt, at jeg på mit partis vegne ved første behandling gjorde mig til talsmand for, at i hvert fald voksenundervisningen burde der betales for; det ærede medlem hr. Justesen har også været

inde på det. Jeg har intet som helst imod, at man kalder undervisningen gratis og dog betaler. Det er kendsgerningerne og ikke så meget ordene, man hyller dem ind i, der tæller. Det må være svar nok til det ærede medlem hr. Justesen, som ikke i for høj grad kan bryste sig af det resultat, der er kommet ud af dette, når han selv vil stemme imod. I denne forbindelse vil jeg udtrykke min tilfredshed med, at den højtærede undervisningsminister har til hensigt at nedsætte et udvalg, som skal kulegrave spørgsmålet om betaling og i øvrigt analysere aftenskolens fagkreds med henblik på at luge og sortere, så der reelt kan blive tale om en virkelig fremadskridende undervisning.

Jeg vil gerne her forud henlede det kommende udvalgs opmærksomhed på det spørgsmål, om det er muligt at skille ungdoms- og voksenundervisningen rent betalingsmæssigt, sådan som det faktisk var min tanke. Jeg kan godt indrømme, at jeg hellere havde set ungdomsundervisningen gjort gratis og en større betaling for voksenundervisningen end et generelt indmeldelsesgebyr for alle aftenskoleelever. De praktiske vanskeligheder synes imidlertid i øjeblikket større, end jeg, og for øvrigt også oppositionen i sit forslag, regnede med. Jeg begriber derfor bl. a. ikke, at venstre og de konservative klamrer sig til 50-øren og dermed giver afkald på at stemme for det obligatoriske indmeldelsesgebyr, som dog synes at være den mest praktiske måde at gøre det på. Selvfølgelig, kan jeg vel næsten sige, er de 5 kr. et for lille beløb, og her kunne det ærede medlem hr. Justesen have sat ind; dog, i betragtning af at det er mindst 5 kr., at det er pr. tilmeldt hold og på baggrund af tallene fra 1958-59, vil det fremtidigt indbetalte beløb vel nok ligge i omegnen af, i hvert fald hen imod 3 mill. kr. Venstre og de konservative vil spare 4 mill. kr. gennem deres forslag og stemmer derfor imod de 3 mill. kr. Logik kan åbenbart være noget højst besynderligt noget.

Der har i udvalget været en del diskus-

[Gåting.]

sion om statens og skolefondens tilskud til minimumslønnen, og der har været en del væklen mellem 25 og 50 pct. Men i betragtning af, at ministeren har oplyst, at 50 pct. satsen formentlig vil bringe de største besparelser, kan jeg helt anbefale den stramning, som ændringsforslag nr. 16 er udtryk for. De ikke helt ubetydelige beløb, der ligger her, vil i høj grad kunne finde anvendelse til uddannelse af lærere og ledere samt til aflønning af ungdomsvejledere, og det vil i betydelig grad øge det kommende arbejdes kvalitet. Man kan vel næsten kalde det en rationaliseringsforanstaltning, der kommer undervisningen til gode.

Det store spørgsmål om nævnenes sammensætning skal jeg ikke komme nærmere ind på. Det er dog min opfattelse, at de ændringsforslag, om hvilke hele udvalget er enigt, kommer tæt hen i nærheden af det ideale, netop fordi der hele tiden peges på de personer, der har det nødvendige kendskab og de nødvendige erfaringer.

Det lille ændringsforslag med det odiøse nummer 13 tror jeg vil få større betydning, end man umiddelbart skulle tro, idet det herved sikres, at ingen elev forlader skolen ved undervisningspligtens ophør uden at være blevet gjort bekendt med, hvilke muligheder der stadig ligger foran for den, der fortsat vil dygtiggøre sig. Det er mit håb, at det propagandamiddel, kan man vel næsten kalde det, som lærerne her har fået påbud om at gøre brug af fremover, i høj grad vil bidrage til at gøre loven til det, den skulle blive.

Der kunne måske nok være anledning til at kommentere andre enkeltheder, men som ved alt andet, der behandles i tinget, er der her tale om tilnærmelse mellem forskellige synspunkter, om resultater af en større eller mindre grad af samarbejde, med andre ord om kompromiser, og ingen har vel fået alle ønsker opfyldt til 100 pct. Men det er min tro, at hvis tingets medlemmer stemmer for de ændringsforslag, der er stillet af ministeren og tiltrådt af udvalget eller af dets flertal, og imod de ændringsforslag, som mindretallet har været alene om at stille, vil vi få en ganske udmærket ungdoms- og aftenskolelov. Derfor vil jeg anbefale, at man stemmer således.

Petra Petersen: Det er rigtigt, som det er sagt i dag, at det er en god og fyldig betænkning, som er let at overskue; det er noget, vi ikke er særlig forvænt med, og det er til stor hjælp bl. a. for den gruppe, jeg tilhører, som ikke har repræsentation i udvalget. Derimod er det ikke muligt af betænkningen at se, hvilke ønsker de mange deputationer, der har besøgt udvalget, har haft, og heller ikke, hvad de mange skriftlige henvendelser fra foreninger og organisationer går ud på.

Man har dog fået at vide, hvad et par af disse deputationer ønskede: Dansk Arbejdsgiverforening og Dansk Arbejdsmands og Specialarbejder Forbund var i tvivl om de bestemmelser i lovforslaget, der skulle sikre de unge ret til uden tab af arbejdsløn at deltage i ungdomsundervisningen en halv dag om ugen; man mente ikke, den halve dag var nok. Jeg formoder, at de to organisationer har givet udtryk for deres synspunkter og forklaret, hvorfor de ikke mener det er nok. Jeg mener heller ikke, det er nok. Jeg pegede også ved første behandling på de vanskeligheder, jeg forudså ville komme, fordi ministeren ikke fulgte kommissionen, der foreslog en ugentlig fridag. Ministeren har sikkert haft sine grunde, ministeren har været klar over, hvor vanskeligt det var at få det gennemført. Jeg vil gentage, hvad jeg sagde ved første behandling, at de unge, som skal have en mulighed for at følge ungdomsundervisningen gennem dagskolen, er netop de unge, som går ud fra skolens syvende, undertiden skolens sjette klasse, og som ikke har mulighed for at komme på efterskole eller få anden samlet undervisning til at supplere undervisningen i børneskolen med. Det er de unge, som ingen muligheder har for at få en faglig uddannelse med den deraf følgende undervisning i tekniske skoler, og det er meget ofte, vi kan godt sige næsten altid, de unge, som har hårdest brug for at få suppleret den undervisning, som altså ikke har været nok.

Jeg sagde ved første behandling, at mit parti selvfølgelig har den største sympati for aftenskolen, det har vi altid haft, og også for ungdomsskolen, men at vi var i tvivl om, hvorvidt lovens klare ord

[Petra Petersen.]

om ret til frihed fra arbejdet for at deltage i undervisning virkelig ville give de unge denne ret. Vi havde forskellige grunde til disse betænkeligheder. Vi tænker f. eks. på de unge i byerne. Hvem vil forhindre ejeren af en budcentral i at sige til sit unge bud, der forlanger at få fri for at udnytte loven, at han er for længe om sit arbejde og kan blive fyret på torsdag? Og hvem vil forhindre arbejdsgiveren i at sige til den unge arbejder, som arbejder for en meget lille løn og ofte gør en voksen mands arbejde, at han ikke kan få denne frihed? Han vil simpelt hen blive fyret. Han har ingen beskyttelse nogen steder, han er sjældent i nogen fagforening. Og så ser vi i dag, at det, som skulle være det, der havde størst betydning i dette lovforslag, er blevet forringet, idet ændringsforslag nr. 2 giver umådelig ringe mulighed for at udnytte paragraffen. Her har udvalget bøjet sig for De samvirkende danske Landboforeninger og slækket på det oprindeligt foreslåede ved at tilføje, at for unge, der er beskæftiget ved landbruget gælder bestemmelsen om frihed til deltagelse i undervisning kun i vinterhalvåret.

Nu fristes jeg til at spørge: hvordan kan det være, at landbefolkningen altid skal stilles dårligere end bybefolkningen? Vi er dog det samme folk, vi burde have samme rettigheder. Længe har det været gældende f. eks. for vor skole, at landbefolkningen ikke har samme ret som bybefolkningen, det gælder kulturelt, og det gælder en del sociale goder. Jeg kunne nævne flere, men skal nøjes med at nævne vor sociale lovgivning, hvor man med inddelingen i kommunegrupper stiller landbefolkningen langt ringere end bybefolkningen.

Selv om den kommunistiske gruppe ikke havde så stor tiltro til, at alle fik ubetinget ret til at udnytte loven i den foreslåede affattelse, var ændringen vedrørende frihed til undervisning dog et fremskridt, og de nu foreslåede ændringer er altså en forringelse. Vi kan ikke tiltræde dette ændringsforslag og ønsker ikke en særlovgivning for vor landbefolkning. Det er galt nok, at vi har særlovgivning for Færøerne og Grønland.

Vi kan heller ikke stemme for ændringsforslag nr. 23. Dette ændringsforslag må ses som et kompromis mellem venstre, de konservative og regeringspartierne. Venstre og de konservative kræver jo betaling for undervisningen i aftenskolen. Nu kan man selvfølgelig spørge, om det, man foreslår, egentlig er betaling, men vi har ved første behandling givet udtryk for, at det for os er et ubetinget krav, at al undervisning i dette land skal være gratis, og denne femkrone bliver jo en art betaling, selv om den skal dække administrationsomkostningerne. Det ærede medlem hr. Gøting var meget ærlig, da han sagde, at det var gratis undervisning og dog betaling. Man kan kalde beløbet lille eller stort, det er mig uden forskel, men det er en begyndelse, og ingen ved, hvad det næste bliver. Der er et gammelt ord, der siger, at hvis man rækker en vis mand lillefingeren, så tager han hele hånden. Vi har set sørgelige eksempler herpå i vor lovgivning. Jeg kan tage et ret nyt eksempel: fra socialdemokratisk side har man — lad mig sige det på den måde — gennem årene stadig forringet skolebespisningen, og nu for ganske nylig var også regeringspartierne med til fuldkommen at torpedere denne sociale ydelse.

Disse to ændringsforslag kan vi altså ikke stemme for, men vi kan stemme for de øvrige, der er stillet af udvalgets flertal og af ministeren. En del af dem indeholder forbedringer — også gode ting, som vi er glade for. Vor stilling til flertallets ændringsforslag betyder, at vi ikke kan stemme for mindretallets ændringsforslag, der jo ret nøje følger venstres og de konservatives oprindelige lovforslag, som vi ved første behandling gik imod.

Weikop: Under første behandling tog jeg ordet for bl. a. at anføre, at man skulle være meget forsigtig med hovedkulds at føre denne lovgivning ud i livet. Jeg sagde dengang, at jeg hermed bl. a. tænkte på, at når de nye ungdomsskoleformer skulle føres ud i praksis, måtte de tilrettelægges på en sådan måde, at de ikke kæntrede i starten.

Nu er der jo under udvalgsarbejdet sket det, at hvor det drejer sig om de to ungdomsskoleformer, den 1-årige og 2-årige erhvervs-

[Weikop.]

prægede ungdomsskole og den 2-årige ungdomsskole for de unge mellem 14 og 18 år, har kommunerne først pligt til at oprette dem, efter at undervisningsministeren har truffet bestemmelse herom. Jeg forstår det sådan, at dette er blevet indsat under hensyn til, at denne lovgivning ikke skal blive ført hovedkulds ud i livet.

Jeg har taget ordet i dag for at henstille til den højtærede undervisningsminister til sin tid at overveje dette meget nøje, sådan at man ikke i så henseende risikerer noget. Det er jo åbenbart, at forholdene ude i landet kan være vidt forskellige. Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg mest tænker på København, men jeg går ud fra, at man har lov til at tale på Københavns vegne her i tinget, når man er valgt i København. For Københavns vedkommende — det ved jeg ganske nøje — er det et meget mere vidtgående og omfattende arbejde at få denne skoleundervisning tilrettelagt, end det måske er mange andre steder. Derfor skal min henstilling være den, at man ikke går for hurtigt frem. Det allertidligste det vil være muligt at gennemføre ordningen, ville være i 1961-62. Jeg henstiller som sagt til den højtærede undervisningsminister at tage dette med i sine overvejelser, når ministeren skal træffe afgørelse om tidspunktet for undervisningens indførelse.

I øvrigt er jeg enig i de betragtninger, det ærede medlem hr. Ninn-Hansen har fremsat i dag. Jeg kan måske udtale en lille beklagelse af, at man ikke for Københavns vedkommende har forenklet udvalgene; det ville have været mere tilfredsstillende for København. Ganske vist har man ikke udbygget ordningen, så den er blevet vanskeligere, men man kører jo videre med den gamle ordning, og det synes jeg egentlig ikke er særlig hensigtsmæssigt. I virkeligheden er det sådan, at det nærmest er til besvær for de mennesker, der sidder i ungdomsnævnet, når de skal møde op i Københavns skoledirektion og tage stilling til det samme, som de allerede én gang har taget stilling til. Men sådan bestemmes det nu engang i lovforslaget, og på falderbet er der formentlig ikke nogen mulighed for at få dette ændret. Jeg skal derfor henholde mig til, hvad mit partis ordfører har sagt i denne sag.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): Jeg takker udvalget for det meget saglige og dygtige arbejde, der er udført. Jeg havde meget gerne set en enstemmig indstilling fra udvalget, men det lykkedes altså ikke helt. Jeg håber dog, at vi til sidst alle kan samles om lovforslagets gennemførelse.

Jeg vil gerne svare på et par enkelte spørgsmål, som har været drøftet, og tage et par af de hovedspørgsmål op, der ikke blev enighed om i udvalget.

Mindretallet har stillet forslag om, at der kan afkræves elever i aftenskolen, der ved skoleårets begyndelse er fyldt 18 år, et gebyr på 50 øre pr. undervisningstime. Den del af timelønnen, der udredes af staten og skolefonden, nedsættes med det beløb, der således kan afkræves eleverne, selv om afkrævningen ikke finder sted. Der er altså efter forslaget ikke pligt til at afkræve eleverne disse 50 øre pr. time, men beløbet skal komme til afkortning i statens og skolefondens udgifter til lærerløn. Jeg kan imidlertid ikke se, hvor de 50 øre skal komme fra, hvis de ikke afkræves eleverne, og det vil altså i realiteten sige, at der skal betales for undervisningen i aftenskolen.

Dengang vi havde disse lovforslag til første behandling, gav jeg udtryk for mine store betænkeligheder ved venstres og de konservatives lovforslag, og jeg skal ikke gentage alle de grunde, der er til at opretholde den gratis undervisning i aftenskolen. De ærede medlemmer hr. Justesen og hr. Ninn-Hansen fremhævede, at betaling eller ikke betaling for dem var et principielt spørgsmål. Det er da for så vidt et nyt princip; hidtil har de været enige med os andre i, at undervisningen skulle være gratis, og jeg kan ikke rigtig forstå, hvorfor det er så vigtigt, at dette nye princip gennemføres lige netop nu.

Jeg finder det imidlertid ikke urimeligt, at der afkræves alle elever i aftenskolen et mindre indskrivningsgebyr, der anvendes til administration og til formål som f. eks. indkaldelse af fremmede foredragsholdere, hvorved man tilsigter at give eleverne større udbytte af undervisningen, end de ellers ville få. Indskrivningsgebyret skal derimod ikke frages det offentlige udgifter til den almindelige lærerløn og skal ikke som hidtil bruges til udflygter o. lign. Den slags ud-

[Undervisningsministeren.]

gifter må afholdes af eleverne ud over indskrivningsgebyret.

Mindretallet har imidlertid stadig den opfattelse, at der bør betales for selve undervisningen i aftenskolen, og mindretallet ønsker, at en bestemmelse herom indføres i loven. Jeg vil gerne yderligere sige i forbindelse med spørgsmålet om betaling, at forud for lovforslagets fremsættelse har jeg drøftet forslaget med alle de organisationer og myndigheder, der står i det praktiske arbejde ud over landet, og ingen har fremsat ønsker med hensyn til at fravige de gældende regler om gratis undervisning. Jeg synes derfor ikke, det er rimeligt at indføre en principiel nydannelse som den, der er foreslået af mindretallet, i dette så betydningsfulde spørgsmål inden for aftenskoleundervisningen uden at have drøftet spørgsmålet grundigt i et udvalg sammensat på en sådan måde, at alle berettigede interesser får lejlighed til at gøre deres synspunkter gældende. De mennesker, der står ude i det praktiske arbejde, og som jeg har ført forhandlinger med, før lovforslaget blev fremsat, vil formentlig synes, at det er noget urimeligt, når spørgsmålet ikke har været drøftet dér, pludselig at ændre det princip, som hidtil har været gældende, og hvor alle, der arbejder inden for aftenskolen, lægger megen vægt på, at der ikke skal betales for denne undervisning. Men da det må erkendes, at der foreligger visse problemer i aftenskolen, der står i forbindelse med spørgsmålet om den gratis undervisning, f. eks. opfyldelse af kravet om en egentlig fremadskridende undervisning, har jeg over for udvalget erklæret efter lovforslagets vedtagelse at ville nedsætte et udvalg med visse opgaver. Det skulle overveje betimeligheden af en ændring i aftenskolens fagkreds og i tilslutning hertil eventuelt stille forslag om, på hvilken måde og i hvilket tempo den egentlig pædagogiske fremadskridende undervisning kan gennemføres effektivt i aftenskolen, og gennemgå og gennemdrøfte også betalingsspørgsmålet i aftenskolen. Udvalget vil tillige få til opgave at overveje en nyordning af den bestående adgang til i henhold til lovens § 20, stk. 6, at oprette faste stillinger for ledere af ungdomsskoler og større aftensskoler.

Det er alle de problemer, som mindretallet rejser i sit forslag, jeg mener man må lade et udvalg gennemgå og drøfte, og når dette udvalg så er kommet til en afslutning af sit arbejde, kan vi tage spørgsmålet op til ny drøftelse.

I et sådant udvalg vil jeg mene at der bør være repræsentanter for folketinget, for oplysningsorganisationerne og for de store kommunale aftensskoler. Der bør vel også være repræsentanter for ledere og lærerorganisationer og for ungdomsnævnet og amts- og kommuneorganisationerne og naturligvis også repræsentanter for undervisningsministeriet og for statskonsulentembedet.

Jeg mener egentlig ved et forslag om dette udvalgs nedsættelse at have vist et hensyn til mindretallet, som burde kunne begrunde, at mindretallet trak sit forslag om betaling tilbage, og det henstiller jeg til overvejelse.

Det ærede medlem hr. Poul Hansen (Grenå) spurgte, om undervisningsministeriet ville følge de samme regler med hensyn til befodringsbetaling for elever i ungdomsskolen, som man fulgte i loven om ufaglærte og i lærlingeloven, og det kan jeg besvare bekræftende. Når vi her i lovforslagets bemærkninger har gjort rede for undervisningsministeriets synspunkter i så henseende, har hovedformålet været at give udtryk for, at vi ønskede denne ordning med befodringsgodtgørelse tilrettelagt på en sådan måde, at den svarede til og blev af samme karakter som den befodringsgodtgørelse, der ydes elever i henhold til loven om ufaglærte og lærlingeloven, og det er jo undervisningsministeriet, der fastsætter disse regler. Der har også fra mindretallets side været rejst tvivl om, hvorvidt der var begrundelse for at yde denne befodringsgodtgørelse. Man kan naturligvis godt diskutere, hvor meget det betyder, men er det rimeligt, når vi i øvrigt har vedtaget at yde befodringsgodtgørelse til elever, der søger gymnasieskolerne, lærlingeskolerne og til ufaglærte, ikke at stille ungdomsskolens elever på lige fod med andre, der søger en uddannelse? Store beløb til dette formål kan der ikke blive tale om. Med hensyn til ændringsforslag nr. 34 om tilskud til lokaler vil jeg gerne fremhæve,

[Undervisningsministeren.]

at dette imødekommer et ønske, som med megen styrke er fremsat fra samtlige ungdomsforeningers side og fra gymnastik- og idrætsorganisationer; alle, der står som ledere af det folkelige ungdomsarbejde her i landet, har fremført vanskelighederne ved at skaffe lokaler til ungdomsarbejdet, og jeg mener ikke, man kan sidde disse henvendelser overhørig. Jeg skal dertil kun føje, at betingelsen for at få tilskud til lokaler er, at ungdomsnævnet i kommunen anbefaler, og deri ligger formentlig garanti for, at tilskud kun ydes, hvor det må siges at være rimeligt og forsvarligt. Tilskuddet vil i øvrigt kun blive ydet efter nærmere af undervisningsministeren fastsatte regler. Jeg kan oplyse, at i bekendtgørelse nr. 327 af 12. oktober 1954 er der fastsat følgende begrænsninger for tilskud: inden tilskud fra stat og kommune beregnes, fradrages der 2 kr. årlig pr. medlem, og det samlede tilskud fra stat og kommune er yderligere begrænset til 75 pct. af restbeløbet.

Vi er alle sammen enige i ønsket om, at ungdommen skal være interesseret i og optaget af problemer, der er fremme i tiden, og deltage i det oplysningsarbejde, der tilbydes. Skulle vi så ikke kunne enes om at sige til de unge, der vil sætte noget i gang og være med i det folkelige arbejde ude i byer og sogn, at vi i hvert fald fra det offentlige side vil være med til at sikre dem lokaler at samles i? Lokalerne er mange steder meget ringe, og man har meget besvær med at skaffe de midler, der i mange tilfælde kræves for at få gode lokaler. Jeg tror, det vil være rigtigt at imødekomme ungdomsforeningernes ønsker i så henseende.

Der er blevet spurgt, hvordan man kan få samling på denne lovgivning med alle disse ændringer, så at det kunne blive muligt at få et samlet overblik over ungdomsskolelovene, som de nu foreligger. Jeg kan oplyse, at den gældende lov af 11. juni 1954 med de forandringer, der nu forhåbentlig bliver vedtaget af folketinget, vil blive sammenarbejdet i en lov bekendtgørelse, der vil foreligge samtidig med de lovændringer, vi behandler i dag, således at de gældende bestemmelser bliver samlet på ét sted.

Da det er af betydning, at de nye ungdomsnævn, ungdomsskoleudvalg og amts-

ungdomsnævn snarest kan blive nedsat, er det hensigten hurtigt efter lovens vedtagelse at udsende en særlig bekendtgørelse angående nævnenes nedsættelse og opgaver.

Til det ærede medlem hr. Weikop vil jeg kun sige, at jeg skal overveje hans synspunkter om lovens ikrafttrædelsesbestemmelse. Det ærede medlem er en forsigtig mand, og forsigtighed er jo tit en dyd, en borgmesterdyd. Det er muligt, det ærede medlem er lidt mere forsigtig, end det måske er påkrævet, men jeg skal gerne overveje det, så at vi ikke skal komme til at volde det ærede medlem mere besvær end absolut nødvendigt for, at loven kan føres ud i livet på god og fornuftig måde, hvad jeg ved det ærede medlem er interesseret i.

Det ærede medlem var ikke helt tilfreds med de ændringer, der er foretaget med hensyn til nævnets sammensætning. Vi har jo stort set beholdt det, man havde; jeg havde ikke haft noget imod, at der var blevet ændret lidt hist og her, men det har der altså ikke været ønske om, og når det ærede medlem fik lov til at beholde det, han havde, stort set, troede jeg egentlig, han havde været tilfreds.

Alt i alt takker jeg for den interesse, der er vist disse ungdomsskolelove af forskellig art. Jeg tror, det vil vise sig, at der her er skabt noget nyt, som vil bringe et frisk pust ind over den frivillige undervisning, som vi i Danmark lægger så megen vægt på.

I diskussionen anføres, at i andre lande er der undervisningspligt i meget længere tid end her i landet, og det siges, at vi er bagefter. Jeg tror, det kan være nyttigt en gang imellem at tænke på, hvor meget frivilligt arbejde der er i gang. I så henseende står vi ikke tilbage for noget andet land, og jeg tror, at de love, som vi nu står over for at skulle vedtage, vil skabe nye muligheder for, at det folkelige oplysningsarbejde kan fortsætte under bedre vilkår end hidtil og samle større og større tilslutning blandt den danske ungdom.

Poul Hansen (Grenå): Jeg har et par ganske korte bemærkninger til det ærede medlem hr. Justesen og til det ærede medlem hr. Ninn-Hansen, først og fremmest angående tilslutning til ungdomsskolen.

[Poul Hansen (Grenå).]

Jeg sagde, at hvis det i løbet af nogen tid skulle vise sig, at den frivillige ungdomsskole ikke samlede et betragteligt flertal af alle de unge ufaglærte i landet til undervisning, var tiden kommet til hurtigst muligt at gennemføre et obligatorisk 8. og 9. skoleår.

Deroverfor siger det ærede medlem hr. Justesen, at foruden ungdomsskolen er der de frivillige 8. og 9. klasser, og der er efterskoler. Dertil vil jeg svare det ærede medlem, at hvis samtlige unge ufaglærte samles til undervisning enten i ungdomsskolen, i de frivillige 8. og 9. klasser eller i efterskolerne, således at alle modtager en fortsat undervisning, synes jeg virkelig, det frivillige princip har sejret i en sådan grad, at det andet, det obligatoriske, bliver mindre nødvendigt.

Hvad angår faste lokaler til ungdomsforeningerne, kan jeg ikke rigtig forstå det ærede medlem hr. Justesens lidt skarpe bemærkning om, at man ikke vil yde tilskud til faste lokaler, egne lokaler, for politiske organisationer. Hvorfor skal man, endda fra folketingets talerstol, gøre de politiske ungdomsorganisationer til en slags underlødige organisationer, som man ikke på nogen mulig måde kan have noget at gøre med? Jeg sagde i min tale før, at det er af overordentlig stor betydning for demokratiet, at vi har en politisk vågen ungdom; men det er kun muligt, når vi gør alt, hvad vi kan, for at de politiske ungdomsforeninger kan leve, og det arbejde, der gøres dér, er efter min mening af lige så stor og væsentlig betydning som det arbejde, der gøres i aftenskolen og i ungdomsskolen.

Til det ærede medlem hr. Ninn-Hansen vil jeg gerne sige et par ord om betalingen i ungdomsskolen. Det ærede medlem sagde, at noget af undervisningen i aftenskolen var måske egentlig undervisning, men meget af det var tidsfordriv. Dertil vil jeg gerne sige, at efter min mening bør man tilstræbe, at undervisningen i aftenskolen virkelig bliver en fremadskridende, en egentlig undervisning; så kan man i det kommende udvalg, som den højtærede undervisningsminister har lovet at nedsætte, overveje, hvilken stilling man skal give den del af den nuværende aftenskole, om

hvilken man kan sige, at undervisningen ikke eller kun i utilstrækkelig grad opfylder kravet om en fremadskridende undervisning; jeg tænker på alt det, der kunne benævnes som arbejds terapi snarere end egentlig undervisning.

Hvad angår sprogundervisningen, vil jeg gerne sige, at den kan man bedømme umådelig forskelligt. Nu hævder det ærede medlem hr. Ninn-Hansen, at det ikke kan betragtes som særlig væsentligt eller betydningsfuldt, at nogle mennesker lærer italiensk, fordi de skal en tur til Italien til sommer. Det vil med andre ord sige, at det ærede medlem gør det til en undervisning med feriemål. Man kan også se den stadig voksende sprogundervisning, som foregår i vort land i aftenskolen, under en helt anden synsvinkel: at vi er inde i en stor mellemfolkelig udvikling, hvor det spiller en voksende rolle, at mange af os kan tale foruden vort modersmål i hvert tilfælde et af de store hovedsprog, og at alle bestræbelser for at få lært befolkningen i et lille land som vort at mestre et eller andet lands sprog, navnlig et af de store sprog, er et overordentlig betydningsfuldt led i den udvikling, vi netop nu er inde i. Det kan man altså se yderst forskelligt på.

Jeg forstod slet ikke det ærede medlems bemærkning om, at gymnastikforeningerne sparer — nu vil jeg håbe, det ærede medlem vil høre efter et øjeblik — altså, jeg forstod ikke det ærede medlems bemærkning om, at der kunne spares 20 mill. kr., fordi gymnastikforeningerne ikke melder sig med deres omfattende gymnastikundervisning til aftenskolen. Jeg vil nu godt se alle gymnastikforeninger melde sig, således at de 20 mill. kr. blev brugt, for hvis de opfylder lovens betingelser i øvrigt — den siger jo nemlig, at man kun kan få tilskud til gymnastikundervisning, for så vidt de unge går til anden undervisning i mindst samme omfang — så ville vi få en aftenskole og navnlig en ungdomsundervisning af hidtil ukendt format, og det ville jo være en udmærket ting.

Justesen: Til det ærede medlem hr. Poul Hansen (Grenå) skal jeg blot sige, at jeg ikke har udtalt mig nedsættende eller noget i den retning om de politiske ungdomsforeninger eller deres indsats. Jeg

[Justesen.]

har blot fremhævet, at jeg tror ikke, deres arbejde og deres indsats bliver bedre eller af mere værdi, fordi de får et eller andet tilskud til deres lokaler. Jeg finder det i bund og grund forkert, at vi i det hele taget skal yde tilskud til foreningsudgifter til egne lokaler.

Det ærede medlem hr. Helge Larsen nævnte i forbindelse med omtalen af betalingen for undervisning i aftenskolen, at det vil gå ud over de kulturelle fag — de kulturelle goder, sagde det ærede medlem. Hvis nu det ærede medlem og jeg meldte os til et kursus og forsøgte at lære kurvefletning med statstilskud, ja, så kan vi vel blive enige om, at det er et gode for os to, men jeg tror, det er et spørgsmål, der kan diskuteres, om det kan kaldes for et kulturelt gode. Jeg synes, det er at lægge det op i et helt forkert plan, når man under ét taler om aftenskoleundervisning i forbindelse med kultur.

Det ærede medlem hr. Gøting nævnte, at vi klamrer os til 50-øren. Det ærede medlem kunne også have sagt, at vi fastholder, hvad vi anser for rigtigt. Ingen vil — det tror jeg i hvert fald ikke — beskyldte det ærede medlem for, at han klamrer sig til ret meget af retsforbundets tidligere synspunkter. Derfor kommer det ærede medlem let hen over at forklare, hvordan man nu fra retsforbundets side går imod noget, som man tidligere er gået ind for. Når det ærede medlem fortsætter med at sige, at man fra den side går ind for gratis undervisning, som der skal betales for, så opgiver jeg blankt at følge med.

Ninn-Hansen: Det ærede medlem hr. Poul Hansen (Grenå) må vist have misforstået mine bemærkninger om de 20 mill. kroner. Jeg citerede et cirkulære fra Dansk Idræts-Forbund, hvori det blev sagt, at hvis forbundet udnyttede loven helt igennem, altså ikke alene bestemmelserne om gymnastik, men også om klubber, så mente man, det ville koste staten årlig 20-25 mill. kr. ud over, hvad loven koster i dag.

I øvrigt vil jeg gerne sige til det ærede medlem hr. Poul Hansen (Grenå) og også til den højtærede minister, at spørgsmålet om indirekte tilskud til de politiske ung-

domsforeninger også er et spørgsmål af principiel karakter. Jeg vil nødig opfattes således, at vi med vort ændringsforslag har sagt, at de politiske ungdomsforeninger er underlødige eller underudviklede. Jeg synes i og for sig, at min egen fortid i forbindelse med de politiske ungdomsforeninger skulle sikre mig imod det ... (*Afbrydelse*) ... ja, at også det ærede medlem hr. Justesens fortid i den forbindelse skulle sikre ham imod det, men det kan dog ikke nægtes, at de politiske ungdomsforeninger ved siden af at udføre en gerning af oplysende art også har en gerning af agitatorisk art for et bestemt standpunkt, og det kan vel have sine betænkeligheder, hvis denne virksomhed skal udfyldes gennem en statsfinansiering.

Bortset fra det har jeg kun en enkelt bemærkning til den højtærede undervisningsministers omtale af vort lovforslag; jeg vil gerne fremhæve, at det gennem vor ændring til § 14 sikres, at der sker et fradrag i refusionen for det beløb, der kan opkræves betaling for, men vi tvinger ikke nogen til at opkræve midlerne; hvis de, der har en oplysningskreds, kan fremskaffe dem på anden måde, må de om det, men besparelsen for statens vedkommende er altså sikret.

Der er dog en ting, jeg håber vi kan undgå der danner sig en myte om, nemlig med hensyn til begrundelsen for, at vi fremsætter forslaget nu. Den højtærede undervisningsminister sagde: hvorfor skal forslaget om betalingsordningen søges gennemført netop nu? Man ser derfor i fantasien, at det kan blive til, at det er noget, der har sin rod i den ofte diskuterede 2½ times VK-drøftelse, og at det derfor skal frem nu. Må jeg i denne forbindelse gøre den højtærede minister opmærksom på, at vi har dog for 4-5 år siden rejst tanken i tinget og har diskuteret den ved mange lejligheder, og derfor havde der været alle muligheder for at indkalde de sagkyndige og interesserede, som den højtærede minister nu taler om. Jeg ved godt, at det ikke var den højtærede minister, der for 4-5 år siden havde ansvaret for denne lovgivning, men den højtærede minister havde jo også dengang indflydelse, og den højtærede minister har jo somme tider en vis evne til at gennemføre det, hans forgænger ikke har kunnet gennemføre —

[Ninn-Hansen.]

således måske også på dette område, hvis den højtærede minister dengang havde vist interesse for at gennemføre vort forslag.

Helge Larsen: Jeg har blot den bemærkning til det ærede medlem hr. Justesen, at aftenskolen og ikke mindst aftenhøjskolen omfatter betydeligt andet og mere end peddigrørflætning, så skal vi ikke lade det spørgsmål ligge. Jeg betragter det som ganske givet, at aftenskolen og aftenhøjskolen med dens mange tilbud på mange forskellige områder er et kulturelt gode, der bør komme befolkningen til gode gratis. Så har vi jo — lad det være den sidste bemærkning — mulighed for i det udvalg, den højtærede minister agter at nedsætte, at tage spørgsmålet om fagkredsen inden for aftenskolen op til undersøgelse og stræbe efter at tilrettelægge en virkelig fremadskridende undervisning.

Gøting: Det ærede medlem hr. Justesen var inde på, at vi havde skiftet princip. Men undervisningen efter det nye lovforslag er jo ikke gratis, selv om ordene siger det; der skal betales en femmer, og det har man ikke skullet betale før; vort princip om betaling er altså ikke ændret. Det er VK, som også den højtærede undervisningsminister påstod det før, der har ført nye tanker og ideer frem.

Weikop: Den højtærede undervisningsminister sagde for et øjeblik siden, at forsigtighed er en borgmesterdyd. Jeg håber ikke, at det alene gælder borgmestre, jeg håber også, at det kan gælde ministre. Jeg forstod også på den højtærede minister, at ministeren ville være forsigtig med ikke at gennemføre loven for hurtigt, således at man undgik, at den kuldsejlede.

Den højtærede minister sagde, at han ikke ville volde mig mere besvær end højst nødvendigt, og det er jeg selvfølgelig meget glad for, selv om jeg gerne tager meget besvær for den højtærede minister, det tror

jeg jeg har lov til at sige. Men det, det drejer sig om, er noget, som både den højtærede minister og jeg er enig om, nemlig dette, at når denne lov skal føres ud i livet, skulle den gerne blive en succes, og så må man hellere gøre det lidt langsommere for at være sikker.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): Det ærede medlem hr. Weikops sidste bemærkning, at denne lov gerne skulle blive en succes, er vi enige om, og det håber jeg at det ærede medlem vil yde sit bidrag til. Hvor forsigtig man så skal være, for at det kan ske, må vi så overveje. At der skal tid til at tilrettelægge arbejdet, er klart.

Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen siger, at spørgsmålet om betaling for undervisning i aftenskolen er ikke noget nyt, det har været rejst for flere år siden, og det havde været rimeligt, om jeg, før lovforslaget var fremsat, havde taget en drøftelse herom op. Jeg kan her sige til det ærede medlem, at jeg har haft en drøftelse med alle de kredse, der står ude i det praktiske arbejde, med oplysningsforbundene, med amtsnævnene, med kommunerne, med alle dem, der står ude i det praktiske arbejde, og der har ikke fra nogen side denne gang — det blev der derimod på et tidligere tidspunkt, men ikke under de drøftelser, jeg har haft forud for dette lovforslags udarbejdelse — været rejst spørgsmål om betaling. Jeg havde derfor grund til at gå ud fra, at fra de kredse, som har tilknytning til det ærede medlem og det oplysningsforbund, som det ærede medlem især interesserer sig for og kender til, ville spørgsmålet ikke blive rejst. Derfor synes jeg ikke, det er rigtigt at gennemføre dette nye princip, før sagen har været drøftet indgående. Deri er jeg enig med de kredse, der står i arbejdet. Det er en sådan drøftelse, jeg tilbyder nu. Derfor synes jeg, jeg kunne have ventet, at det ærede medlem trak sit forslag tilbage.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om ændringer af lov om ungdomsundervisning m. v. [af undervisningsministeren].

Ændringsforslag nr. 24 om indsættelse af en ny paragraf
forkastedes med 73 stemmer mod 48.

Ændringsforslagene nr. 15 og 28 betragtedes som
bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 24.

Ændringsforslag nr. 1 om indsættelse af en ny paragraf foran § 1
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2
vedtoges med 124 stemmer mod 4.

§ 1, således ændret, ændringsforslag nr. 3 og § 2, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4
forkastedes med 71 stemmer mod 50.

§ 3, ændringsforslag nr. 5, § 4, således ændret, ændringsforslag nr. 6, § 5, således ændret, ændringsforslag nr. 7, § 6, således ændret, ændringsforslag nr. 8, § 7, således ændret, ændringsforslag nr. 9, § 8, således ændret, ændringsforslagene nr. 10, 11 og 12, § 9, således ændret, ændringsforslag nr. 13, § 10, således ændret, ændringsforslag nr. 14, § 11, således ændret, §§ 12 og 13, ændringsforslagene nr. 16, 17 og 18, § 14, således ændret, og § 15
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 19
forkastedes ved, at

§ 16
vedtoges med 73 stemmer mod 49.

§ 17
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 20
forkastedes med 73 stemmer mod 49.

§ 18, ændringsforslagene nr. 21 og 22, § 19, således ændret, og § 20
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 23 om indsættelse af en ny paragraf
vedtoges med 70 stemmer mod 53.

§§ 21-33, ændringsforslag nr. 25, § 34, således ændret, ændringsforslagene nr. 26 og 27, § 35, således ændret, ændringsforslag nr. 29 om indsættelse af en ny paragraf og § 36
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 31
forkastedes med 74 stemmer mod 49.

Ændringsforslag nr. 30, § 37, således ændret, og ændringsforslagene nr. 32 og 33
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 34
vedtoges med 73 stemmer mod 48.

§ 38 i den ændrede affattelse, ændringsforslag nr. 35, § 39, således ændret, ændringsforslag nr. 36, § 40, således ændret, §§ 41 og 42, ændringsforslag nr. 37, § 43, således ændret, ændringsforslag nr. 38 og § 44, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring i lov om ungdomsundervisning m. v. [af Justesen m. fl.].

Lovforslagets §§ 1 og 2
vedtoges uden afstemning.

På begæring af *K. B. Andersen* foretoges afstemning over lovforslagets overgang til tredje behandling.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
nægtedes med 73 stemmer mod 49.

Lovforslaget var hermed bortfaldet.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om luftfart har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 18. maj, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om den offentlige sygeforsikring.

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om svangerskabshygijne.

4) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1959 til 31. marts 1960.

Mødet hævet kl. 17¹⁸.

104. møde.

Onsdag den 18. maj kl. 13.

Formanden: Medlem af folketinget Helga Pedersen har meddelt mig, at hun ønsker til socialministeren at stille følgende spørgsmål:

„Fører det offentlige kontrol med, at de med indsamlinger og arrangementer til fordel for flygtningene forbundne udgifter holdes på et rimeligt niveau, og med, at de mange penge, der i denne tid gives til flygtningene, kommer disse til gode?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid efter spørgetiden i dag.

Det er meddelt mig, at *Sønderup* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om vilkår for salg af jord i offentlig eje. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for *Sønderup* har vedkommende gruppe udpeget *N. Chr. Christensen*, som herefter er valgt.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Kirsten Gloerfelt-Tarp* til undervisningsministeren:

„Er der udsigt til i en ikke alt for fjern fremtid at få etableret en videnskabelig husholdningsuddannelse, eventuelt på nordisk basis?“

Kirsten Gloerfelt-Tarp: Ønsket om en videnskabelig husholdningsuddannelse er af gammel dato. Kravet har gennem tiderne været rejst fra forskellige kredse, ikke mindst fra kvindehold. Den kendte husholdningsekspert Birgitte Berg-Nielsen henvendte sig således allerede i 1893 til J. C. Christensen angående oprettelse af en husholdningshøjskole ved landbohøjskolen med en undervisning, der skulle hvile på lige så videnskabeligt grundlag som landbrugsundervisningen. Mange fagfolk og interesserede har senere udtalt sig til gunst for at skabe en husholdningsvidenskabelig uddannelse og peget på, at der var brug for en sådan videregående teoretisk uddannelse, bl. a. for lærerkræfterne på husholdningsseminarier og for konsulenter i oplysningsarbejdet — og vi hører jo stadig, dag efter dag, hvordan konsulenterne kræver at få mere videnskabeligt grundlag for deres oplysningsarbejde ...

Formanden: Jeg henstiller, at der er mere ro i salen.

Kirsten Gloerfelt-Tarp: ... samt at der ved visse stillinger i næringsmiddelindustrien og inden for industrien af husholdningsmaskiner og husholdningsredskaber er brug for en sådan uddannelse. Endvidere er det med rette fremhævet, at udviklingen inden for teknikken og andre videnskabsgrene af betydning for husholdningen har gjort det